

УДК 340
DOI 10.31732/2708-339X-2024-11-A2

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ НА РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Биков О.М.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії держави і права
Університету економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: oleksandrbrm@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4965-696X>*

Лисенко Я.О.,

*аспірант Університету економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: lysenkojo@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0922-3944>*

INFLUENCE OF STATE POLICY IN THE FIELD OF HUMAN RIGHTS PROTECTION ON THE DEVELOPMENT OF A DEMOCRATIC STATE

Bykov O.M.

*Doctor of Laws, Professor of the Department of State and
Legal Disciplines of «KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: oleksandrbrm@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4965-696X>*

Lysenko Y.O.,

*PhD student, «KROK» University,
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: lysenkojo@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0922-3944>*

Анотація. Стаття присвячена дослідженню впливу державної політики у сфері захисту прав людини на розбудову демократичної держави, аналізу формування державної політики та її нормативно-правового закріплення. У процесі пізнання цієї теми також вивчається взаємозв'язок між демократичним устроєм держави та охороною прав людини. Крім того, у статті розглядаються створювані такою політикою способи захисту прав людини та громадянина.

У цій праці автори також визначають поняття «державна політика» як специфічну діяльність державної влади з управління та керівництва суспільством, зокрема здійсненням публічної влади та участю населення в управлінні державними справами. У статті детально проаналізовано поняття демократії, яке визначається як «влада народу», та вказано на необхідність формування демократичної держави в Україні, що вимагає гарантування прав людини як основоположеного принципу народовладдя.

Також підкреслюється, що формування державної політики є ключовим чинником у забезпеченні реалізації прав людини та розвитку суспільства. Узагальнюючи, автори відзначають, що вдосконалення класифікації прав людини та державної політики сприяє більш ефективному захисту прав і свобод громадян, сприяє розвитку демократичної держави та формуванню стратегічних напрямків розвитку суспільства.

Детально розглядаються механізми судового та адміністративного захисту прав людини, а також важлива роль омбудсмена у забезпеченні додержання прав людини. Так, інститут омбудсмена спрямований на контроль за дотриманням конституційних прав і свобод, а також на захист прав громадян від можливих порушень. Натомість адміністративний механізм захисту прав, який дозволяє громадянам звертатися з скаргами про порушення їхніх прав до вищих органів державної влади або місцевого самоврядування.

Особлива увага приділяється конституційним гарантіям прав людини, що зазначено у Конституції України.

Крім того, Україна закріплює важливі принципи гарантії прав і свобод людини в своїй Конституції, а також визнає державний контроль і відповідальність за захист цих прав.

Таким чином, вдосконалення державної політики у сфері захисту прав людини сприяє не лише ефективному захисту прав громадян, але і розвитку демократичної держави та формуванню стратегічних напрямків розвитку суспільства.

Ключові слова: державна політика, права людини, демократія, державна політика у сфері захисту прав людини.

Формул: 0; **рис.:** 0, **бібл.:** 10.

Abstract. The article is devoted to studying the impact of state policy in the field of human rights protection on the development of a democratic state, analyzing the formation of state policy and its normative legal framework. In the process of exploring this topic, the interaction between the democratic structure of the state and the protection of human rights is also studied. Additionally, the article examines the methods of protecting human rights and citizens.» created through such policies.

The author also defines the concept of «state policy» as a specific activity of state authorities in managing and directing society, including the exercise of public authority and citizen participation in state affairs. The article provides a detailed analysis of the notion of democracy, defined as «the rule of the people,» and emphasizes the necessity of forming a democratic state in Ukraine, which requires guaranteeing human rights as a fundamental principle of popular governance.

The authors underline that the formation of state policy is a key factor in ensuring the realization of human rights and societal development. In conclusion, they note that improving the classification of human rights and state policy contributes to more effectively protect the rights and freedoms of citizens.» , fosters democratic state development , and shapes strategic directions for societal development.

The mechanisms of the judicial and administrative protection of human rights is considered in detail, as well as the important role of the Ombudsman in ensuring the observance of human rights. Thus, the the institution of the Ombudsman aims to monitor the observance of constitutional rights and freedoms, as well as protecting the rights of citizens against possible violations.» . Additionally, there is an administrative mechanism for protecting rights, enabling citizens to lodge complaints about rights violations to higher authorities of state power or local self-government.

Particular attention is given to constitutional guarantees of human rights, as enshrined in the Constitution of Ukraine. Furthermore, Ukraine upholds significant principles for guaranteeing human rights and freedoms in its Constitution and recognizes state control and accountability for safeguarding these rights.

Thus, the improvement of state policy in the field of human rights protection contributes not only to the effective protection of citizens' rights, but also to the development of a democratic state and the formation of strategic directions for the development of society.

Keywords: State policy, human rights, democracy, classification of public policy, classification of human rights, state policy in the field of human rights protection.

Formulas: 0; **fig.:** 0, **tabl.:** 0, **bibl.:** 10.

Постановка проблеми. Розвиток держави супроводжується впливом сучасних тенденцій у суспільстві, які формують державні політики у різних напрямках діяльності держави. Так, розвиток державної політики у сфері захисту прав людини є невіддільною частиною формування та становлення демократичної держави.

На тлі боротьби України з російським агресором за збереження європейських цінностей наша держава також перебуває на шляху вступу до членів Європейського Союзу, де демократія та повага до людської гідності є одними з таких основоположних цінностей, що зумовлює ще більше звернути увагу на формування державної політики у сфері захисту прав людини.

Захист прав людини є найвищим пріоритетом держави, що базується на міжнародних доктринах. Проблеми у

врегулюванні цієї сфери можуть призводити до зміни державного устрою та внутрішніх конфліктів держави. Саме тому дослідження впливу державної політики у сфері захисту прав людини на формування демократичної країни може попередити настання вище зазначених наслідків, а також з'ясувати, які існують проблеми у такому забезпеченні держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи питання впливу державної політики у сфері захисту прав людини, опрацьовано наукові роботи, пов'язані з розглядом понять «державної політики» та «права людини», а також праці щодо державного устрою і водночас таку форму правління як «демократія».

Вивченням цих явищ займалися такі вчені, як: І. Чорний, Г. Малінська, Є. О. Романенко, Веймер, Л. Девід, Вайнінг, Р.

Ейден, В. В. Кожан, П.М. Рабінович, Н. В. Коршунова, А. Стичинська та багато інших.

Вказаними дослідженнями не було охоплено питання взаємозв'язку між діями держави, правами людини і демократичними процесами. Зокрема не було розглянуто, як саме державна політика у сфері прав людини впливає на формування демократичного устрою в державі.

Виклад основного матеріалу.

Впровадження державної політики в розвинених країнах світу спирається на основні принципи права (справедливість, рівність, свобода, гуманізм) [1, с. 144]. Україна, як демократична країна, також слідує таким принципам, що зумовлює формування інституту захисту прав людини, а разом з ним політики як такої.

Поняття «демократія» походить з грецької мови, що буквально означає «влада народу». Чорний І. та Малінська Г. у своїй статті зазначають, що в «Енциклопедії Сучасної України» це поняття має наступне тлумачення: «державний лад, що ґрунтується на принципі народовладдя, забезпеченого формуванням уряду шляхом виборів та відповідальності уряду перед народом» [2, с. 163]. Отже, при розбудові демократичної держави варто зважати на забезпечення державою реалізації прав людини, оскільки народ є основним носієм влади.

Формування державної політики допомагає у здійсненні управління державою, тому варто з'ясувати у чому полягає суть державної політики як такої. У словнику юридичних термінів надане таке визначення поняттю «політика», а саме, що це «специфічна діяльність, спрямована на управління суспільством; сфера суспільної життєдіяльності, яка пов'язана зі здійсненням публічної влади й участю населення в управлінні державними справами» [3]. На нашу думку, це визначення є найбільш точним, оскільки поєднує діяльність публічної влади з народом.

На думку Коршунової Н.В., поняття «державна політика» – це цілеспрямована, відносно стійка, усвідомлена і правова форма організації та здійснення державою або іншими уповноваженими нею суб'єктами

за допомогою спеціальних засобів, методів і процедур діяльності, спрямованої на формування стратегічних напрямів розвитку найважливіших сфер соціального життя, здійснювати стратегічне управління для досягнення найкращого узгодження інтересів соціальних суб'єктів [4, с. 75].

Петренко І.І. дає таке визначення цьому поняттю: «державна політика – це діяльності органів державної влади з управління та керівництва суспільством на підставі єдиних цілей, принципів і методів, що передбачає розроблення, законодавче закріплення та впровадження державних цільових програм у різних сферах суспільного життя з метою розв'язання нагальних проблем чи задоволення потреб суспільства» [5, с. 24]. Вміння розподіляти та виявляти пріоритетність у сферах життєдіяльності суспільства є ключовим у становленні демократичної держави.

Ми погоджуємося з таким визначенням «державної політики», з чого можна зробити висновок, що державною політикою у сфері захисту прав людини є діяльність держави з управління та керівництва суспільством на підставі системи спеціальних заходів, цілей, принципів, які спрямовані на розроблення стратегічного курсу розвитку сфери гарантування та охорони прав та свобод людини та громадянина. Таким чином, державна політика сприяє формуванню напрямків розвитку держави, а також механізмів реалізації такої політики.

Тому при розгляді цього питання варто розглянути конкретніше на що спрямована зазначена державна політика, а саме – права людини.

Найпоширенішою класифікацією прав людини за характером потреб людини, які реалізуються за допомогою цих прав у юридичній літературі є громадянські, політичні, соціально-економічні та культурні права, проте такий розподіл був первинним. Вже тривалий час така класифікація замінюється. Ці зміни зумовлені переосмисленням підходів до класифікації.

Так, Мирук Д.І. розмежовує права

людини на такі категорії: фізичні, особисті, культурні (гуманітарні), економічні та політичні [6, с. 23-24]. Кожан В.В. виділяє таку класифікацію прав людини: особисті, політичні, економічні, культурні, екологічні [7, с. 26]. Проаналізувавши таке порівняння можна зробити висновок, що зникає така категорія, як «соціальні» права. Це пов'язано з тим, що права людини за своєю суттю мають соціальний характер, що було запропоновано Рабіновичем П.М. При цьому формування державної політики у сфері захисту прав людини може мати як правовий, економічний, культурний, так і соціальний напрям. Звідси випливає, що класифікація державної політики та прав людини нерозривно пов'язані із категоріями поділу людської життєдіяльності.

Таку класифікацію державної політики надає в своїй дисертації Коршунова Н.В., а саме:

1) за територією здійснення (сферою державного впливу): зовнішня та внутрішня;

2) за механізмом відносин між учасниками розроблення та реалізації державної політики: регулятивна, адміністративна, розподільна, перерозподільна, антикризова;

3) за регіональним виміром: регіональна, муніципальна й центральна; за запланованим періодом: довгострокова, середньострокова та короткострокова;

4) за часовим виявом або актуальністю: поточна і перспективна;

5) за сферою життєдіяльності суспільства: економічна, соціальна, культурна та правова;

6) за формами діяльності держави: антикорупційна, інноваційна і так далі [4, с. 142].

Отже, якщо ми розглядаємо державну політику у сфері захисту прав людини, то тут важливу роль буде відігравати судова влада, оскільки це один з найпоширеніших механізмів захисту прав людини.

Як можна побачити, державна політика буває різною і для її формування та реалізації в державі необхідне нормативно-правове забезпечення.

До міжнародних нормативно-

-правових актів, які закріплюють та уніфікують основні права людини є Загальна декларація прав людини від 1948 р. та Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод від 1950 р. Також існують міжнародні акти, які захитають окрему групу прав людини, такі як: Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права.

В Україні основою для здійснення захисту прав людини є Конституція України. Саме у цьому документі закріплено основні права та свободи людини і громадянина та основні механізми їх захисту.

Так, у статті 1 Конституції України закріплюється, що Україна є демократичною державою, а у статті 3 – що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [8]. Другий розділ Конституції вже закріплює конкретні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Саме тут зі статті 21 по 68 закріплюються основоположні та невідчужувані права, як: право на життя, право на повагу до людської гідності, право на свободу та особисту недоторканість, свободу пересування, право на недоторканість житла, право на таємницю кореспонденції, свобода думки та вираження поглядів гарантує право на вільне вираження думки та переконань, світогляду та релігії, право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації, для здійснення й захисту прав та свобод особи і для задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за умови що закон забезпечує національну безпеку та громадський порядок, охорону здоров'я громадян, право брати участь у державному управлінні, а саме у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільних вибори й вибори до органів державної влади та місцевого

самоврядування, право мирно збиратися без зброї та проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких попередньо повідомляється органам виконавчої влади або органам місцевого самоврядування, право на працю тощо.

На цій правовій основі було сформовано та прийнято Постанову Верховної Ради України про засади державної політики у галузі прав людини. Цей документ був прийнятий 17 червня 1999 року. У ньому визначаються основні принципи та основні напрями здійснення державної політики у галузі прав людини, а також він створює базу для формування державної політики у сфері захисту прав людини.

Такі Засади Верховна Рада затвердила, вважаючи, що першочерговим обов'язком держави, органів державної влади та органів місцевого самоврядування є забезпечення прав і основних свобод людини та верховенства права в суспільстві та державі, визнаючи, що права і свободи людини є пріоритетом, громадянином, і що принципами верховенства права в суспільстві та державі є людина, пріоритет прав і свобод громадянина, визнаючи їх загальність, взаємозв'язок і взаємозумовленість прав та основних свобод людини і громадянина, з особливим наголосом на права людини для політичного, економічного, соціального, історичного і культурного розвитку України, визнання недоторканності людини, її життя і здоров'я, честь і гідність та безпека як найвища соціальна цінність, керуючись статтею 8 Конституції України, згідно з якою конституційні норми є нормами прямої дії, що стверджують загальність судового захисту у разі порушення прав людини і основоположних свобод, відповідно до статті 9 Конституції відповідно до чинних міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України, Конституція України є частиною національного законодавства, спрямованою на поширення в українському суспільстві гуманістичного світогляду, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях і цінностях, світоглядних ідеалах та достатній

правосвідомості [9].

Державна політика у сфері захисту прав людини спрямована на забезпечення верховенства права, реалізує функціонування цього принципу судова влада. Проте варто також виокремити існування адміністративного механізму захисту своїх прав, що передбачається у Постанові ВРУ про засади державної політики у галузі прав людини. Такий спосіб захисту передбачає звернення особи зі скаргою про порушення її прав у сфері публічних суспільних відносин до вищого органу державної влади або місцевого самоврядування.

Також до адміністративного способу захисту відноситься інститут омбудсмена, проте відмінності у способах управління державами та взаємодії органів державної влади, повноваження омбудсменів та їхній підхід до своєї діяльності також відрізняються в різних країнах [10, с. 21]. У своїй праці Пирого І. та Кадебська Е. виділяють такі три основні моделі цього інституту: виконавчий омбудсмен, незалежний омбудсмен та парламентський [10, с. 21]. Найбільш поширеною серед цих моделей, вважається, парламентський омбудсмен, вона також притаманна й Україні. Її особливістю є те, що уповноважена особа з прав людини призначається парламентом та підзвітна йому. При цьому до функцій цієї особи належить контроль за діяльністю посадових осіб та органів виконавчої влади, але не поширюється на діяльність парламенту. Дві інші моделі відрізняються тим, кому вони підзвітні, так, виконавчий – призначається та підзвітний уряду або голові держави, а незалежний, як можна зрозуміти з назви, є окремою гілкою влади, яка діє автономно від інших органів державної влади.

У 1996 році разом з прийняттям Конституції України була впроваджена посада омбудсмена або як вона офіційно визначена – Уповноваженого Верховної Ради з прав людини [10, с. 22]. Згідно з статті 101 Конституції України, парламентський контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [8]. На реалізацію

даного положення в 1997 році був прийнятий спеціальний Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини».

Таким чином, держава реалізовує політику із захисту прав людини, застосовуючи різні підходи та механізми з реалізації.

Висновки. Дослідження державної політики у сфері захисту прав людини дає нам змогу дійти таких висновків. Державна політика у сфері захисту прав людини – це діяльність держави з управління та керівництва суспільством на підставі системи спеціальних заходів, цілей, принципів, які спрямовані на розроблення стратегічного курсу розвитку сфери гарантування та охорони прав та свобод людини та громадянина. При цьому державна політика має свою класифікацію так само, як і права людини, тобто вона реалізовується у різних інститутах державного управління.

Така державна політика формується внаслідок обрання загального курсу розвитку та устрою держави, а саме як демократичної. І таким документом, що закріплює основні права, свободи та обов'язки людини та громадянина й положення про державний устрій у цій сфері є Конституція України. Загальна декларація прав людини та Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права стають поштовхом до реалізації цього напрямку у державній політиці.

Також в українському законодавстві є наявний окремий документ, що закріплює

засади державної політики у сфері прав людини – це Постанова Верховної Ради України про засади державної політики у галузі прав людини. Ця Постанова закріплює напрямок держави на додержання норм Конституції та пріоритет держави в охороні прав людини.

Зважаючи на все вище зазначене, існують такі механізми реалізації державної політики у сфері захисту прав людини: судових захист, адміністративний. Ми виокремили омбудсмена, оскільки він безпосередньо займається контролем та наглядом за дотриманням прав людини в державі, проте, як правило, рішення омбудсмена не мають правових наслідків для порушників, на відміну від судового способу захисту.

Так, можемо зробити висновок, що при законотворчому процесі в Україні враховуються та не обмежуються права людини і всі нормативно-правові акти, спрямовані на забезпечення та охорону прав людини, а тому державна політика у сфері захисту прав людини посідає ключове місце у життєдіяльності демократичної держави.

Отже, основним завданням державної політики у сфері прав людини є забезпечення наявності необхідної кількості інституцій для захисту прав людини і підтримання їх належної роботи. Саме високий показник ефективності роботи інституцій з захисту прав людини і є тим, що відрізняє державу як демократичну і забезпечує її безперервний розвиток. У цьому і проявляється взаємозв'язок і вплив державної політики в сфері прав людини на розвиток демократичного устрою держави.

Література:

1. Коршунова Н. В. Конституційно-правові засади державної політики України. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 3. С. 144-153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvvs_2017_3_14 (дата звернення: 07.07.2023).
2. Чорний І. В., Малінська Г. Лексико-семантичне поле «демократія» як засіб організації мовного досвіду. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Т. 3, № 59. С. 161-165. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-3-24> (дата звернення: 12.07.2023).
3. Словник юридичних термінів. уклад.: А.П. Мозоль, Н.І. Мозоль, Л.Г. Юрковська. Київ : МП Леся, 2014. 192 с.
4. Коршунова Н. Поняття державної політики: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2018. 240 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jsui/handle/123456789/3171> (дата звернення: 10.07.2023).
5. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм. 222 Віче. 2011. № 10. С. 23-25.
6. Мирук Д. Юридичні гарантії прав людини: теоретико-правове дослідження: магістерська робота. Острог, 2020. 91 с. URL: https://theses.ua.edu.ua/DATA/221/_Мирук%20Д.М.магістерська%20робота.pdf (дата звернення: 10.07.2023).

7. Кожан В. В. Класифікація особистих прав людини. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Т. 1, № 35. С. 24-27. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15157/1/КЛАСИФІКАЦІЯ%20ОСОБИСТИХ%20ПРАВ%20ЛЮДИНИ.pdf> (дата звернення: 10.07.2023).
8. Конституція України: від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.07.2023).
9. Про Засади державної політики України в галузі прав людини: Постанова Верхов. Ради України від 17.06.1999 р. № 757-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-14#Text> (дата звернення: 11.07.2023).
10. Пирога І., Кадебська Е. Інститут уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в системі гарантій конституційних прав і свобод. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки. 2023. № 1 (64). С. 19-25. URL: <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.1.3> (дата звернення: 13.07.2023).

References:

1. Korshunova N.V. Konstytutsiino-pravovi zasady derzhavnoi polityky Ukrainy. Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav. 2017. № 3. p. 144-153. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2017_3_14 (Accessed 07.07.2023).
2. Chornyi I. V., Malinska H. Leksyko-semantychne pole «demokratii» yak zasib orhanizatsii movnoho dosvidu. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. 2023. Т. 3, № 59. p. 161-165. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-3-24> (Accessed 12.07.2023).
3. Slovyk yurydychnykh terminiv. ukлад.: A.P. Mozol, N.I. Mozol, L.H. Yurkovska. Kyiv : MP Lesia, 2014. 192 p.
4. Korshunova N. Poniattia derzhavnoi polityky: teoretyko-pravove doslidzhennia: dys...kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv. 2018. 240 p. Available at: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/3171> (Accessed 10.07.2023).
5. Petrenko I. Sutnist derzhavnoi polityky ta derzhavnykh tsilovykh prohram. 222 Viche. 2011. № 10. P. 23-25.
6. Myruk D. Yurydychni harantii prav liudyny: teoretyko-pravove doslidzhennia: mahisterska robota. Ostroh, 2020. 91 p. Available at: https://theses.oa.edu.ua/DATA/221/_Мирук%20Д.М.магістерська%20робота.pdf (Accessed 10.07.2023).
7. Kozhan V. V. Klyasyfikatsiia osobystykh prav liudyny. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. 2015. Т. 1, № 35. P. 24-27. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15157/1/КЛАСИФІКАЦІЯ%20ОСОБИСТИХ%20ПРАВ%20ЛЮДИНИ.pdf> (Accessed 10.07.2023).
8. Konstytutsiia Ukrainy : vid 28.06.1996 r. № 254к/96-VR : stanom na 1 sich. 2020 roku. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (Accessed 12.07.2023).
9. Pro Zasady derzhavnoi polityky Ukrainy v haluzi prav liudyny: Postanova Verkhov. Rady Ukrainy vid 17.06.1999 r. № 757-XIV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-14#Text> (Accessed 11.07.2023).
10. Pyroha I., Kadebska E. Instytut upovnovazhenoho Verkhovnoi rady Ukrainy z prav liudyny v systemi harantii konstytutsiinykh prav i svobod. Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Yurydychni nauky. 2023. № 1 (64). P. 19-25. Available at: <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.1.3> (Accessed 11.07.2023).

Стаття надійшла до друку 12.02.2024 року